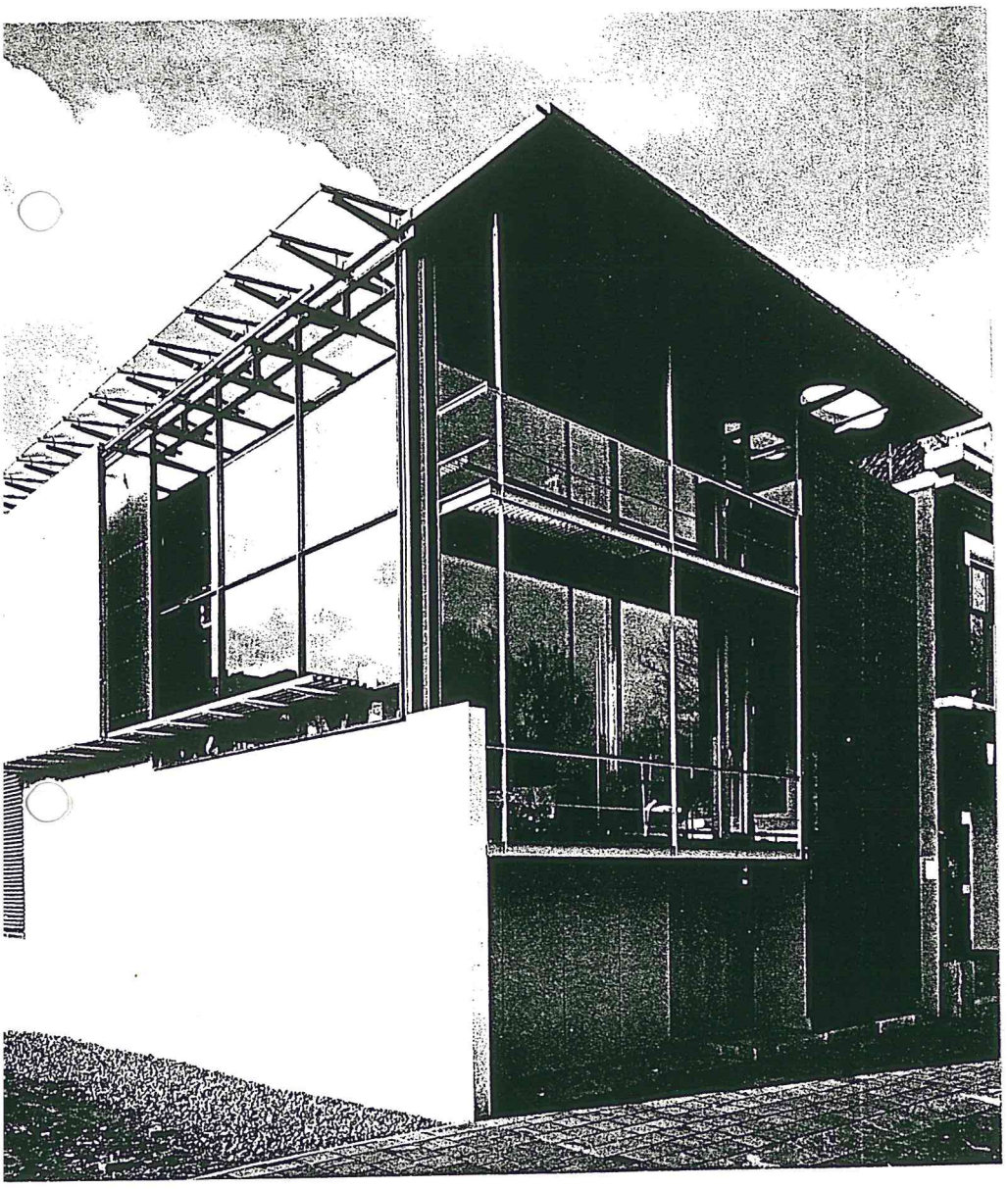

archipel

ıfgiftekantoor BRUGGE X maandblad MAART 1993

HET ARCHIPEL PROGRAMMA 92-93

vr 25 SEPTEMBER
architekt PHILIPPE SAMYN over eigen werk.

vr 16 OKTOBER

architekt W.J. NEUTELINGS (ROTTERDAM) over eigen werk

vr 13 NOVEMBER
voordracht JEF VAN DEN BROECK over stedebouwkundige projekten "ANTWERPEN - STAD AAN DE STROOM"

zat. 14 NOVEMBER
dagtrip ANTWERPEN - STAD AAN DE STROOM
lokaties stedebouwkundige projekten en recente architektuur

zat. 5 DECEMBER
BRUGGE OP NIEUWBOUW BETRAPT
een stadswandeling.

1993

vr 22 JANUARI
temaavond RESTAURATIEPROJEKTEN
architekten Lantsoght en Vandenabeele, Van Herck, Van Meer tonen recent werk.

vr 14 FEBRUARI
dagtrip GERRIT RIETVELD
rondrit woningen Rietveld en bezoek overzichtstentoonstelling Utrecht.

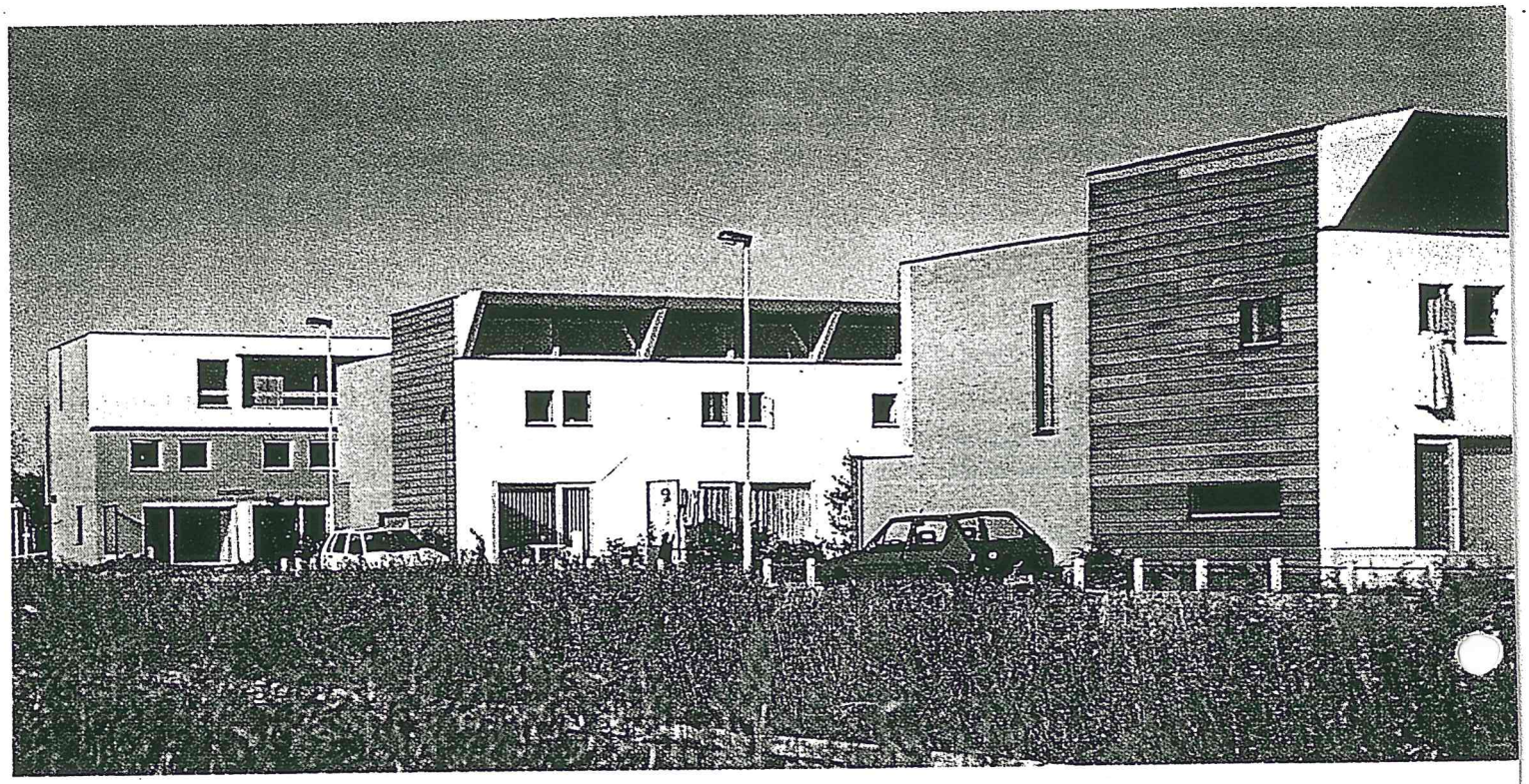
vr 19 FEBRUARI
temaavond INDUSTRIEBOUW
architekten Deceuninck en Coopman tonen recent werk.
't Leerhuys, Groeninge 35, Brugge - om 20u.30

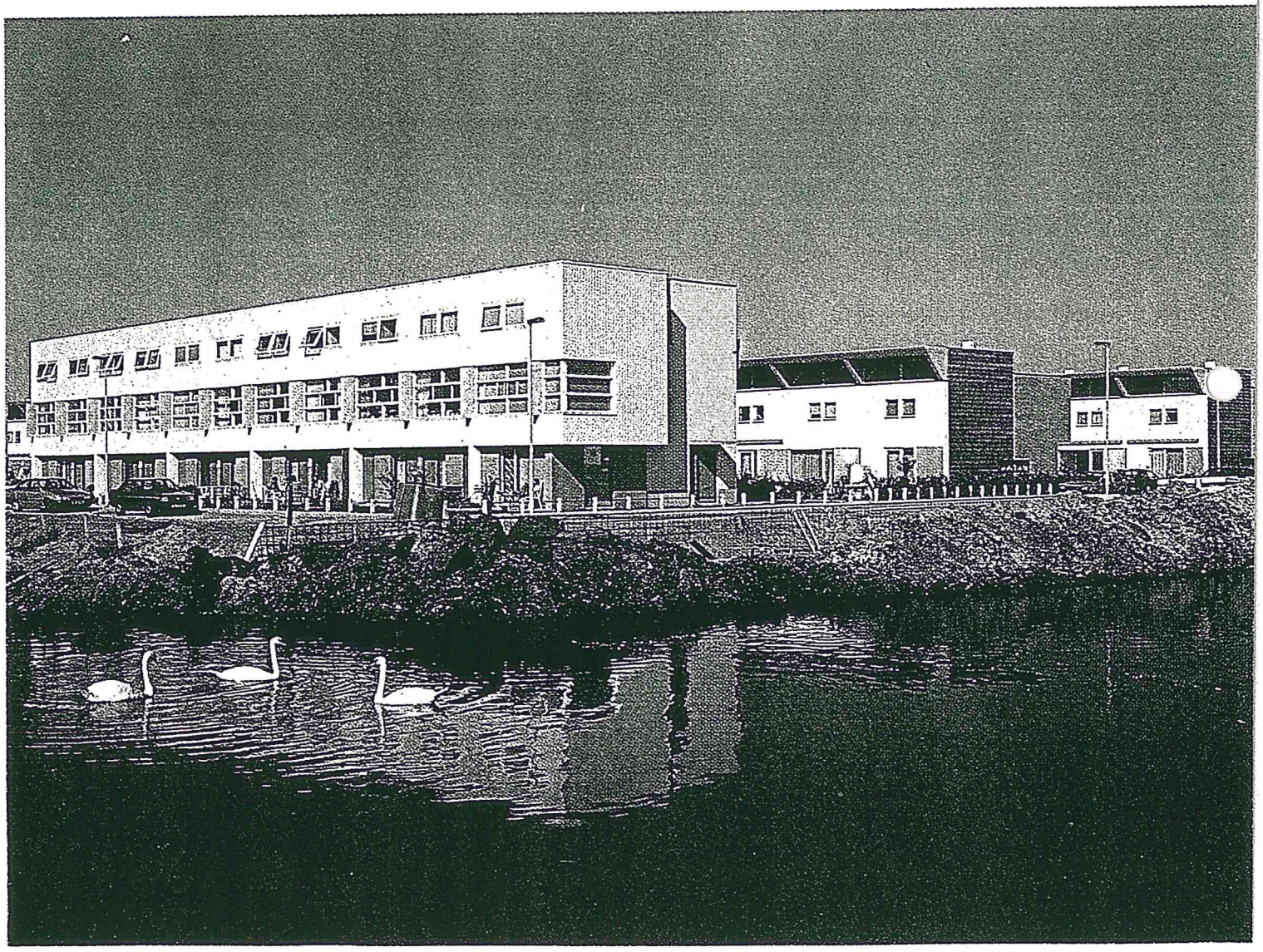
vr 12 MAART
architektengroep MECANOO (DELFT) over eigen werk
't Leerhuys, Groeninge 35, Brugge - om 20u.30

vr 23 APRIL
architektengroep ALBERTS en VAN HUUT (Amsterdam) over eigen werk
Roels Hi Fi Wevelgem

ma 17 - ma 24 MEI
architektuurreis DENEMARKEN
Arthus . Jutland . Kolding . Odense . Fyn . Kopenhagen
vertrek maandagavond nachttrein / terugreis zondagavond nachttrein.
Meer info over deze reis en de mogelijkheid tot boeken wordt u zeer binnenkort toegestuurd.

zat 12 JUNI **dagtrip woningen A. DE GEYTER**
tuinen P. DEROOSE

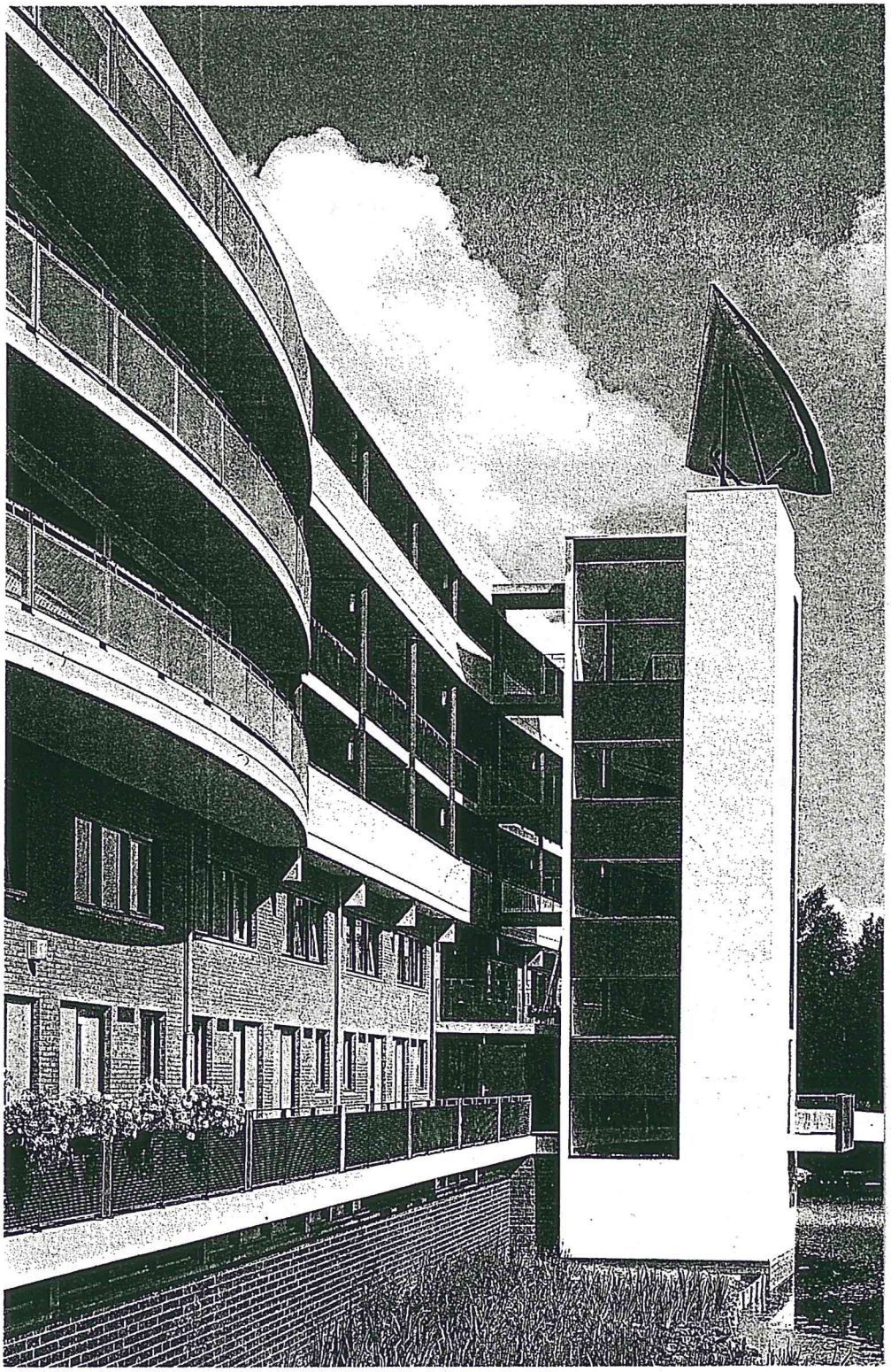
vrijdag 12 maart

20u.30 't Leerhuys, Groeninge 35 . Brugge

ARCHITEKTENGROEP MECANOO (DELFT)

over eigen werk

inkom voor niet leden : 200 F - leden gratis

Enthousiast modernisme zonder dogma's
MECANOO en de kritiek ...

De Delftse architektengroep MECANOO (Françine Houben, Erick van Egeraat, Cris de Weijer, Henk Donk) behaalde in 1987 de Rotterdam Maaskant-juniorprijs en realiseerde in de laatste acht jaar een opvallende reeks gebouwen die gaandeweg ook internationaal aandacht trokken.

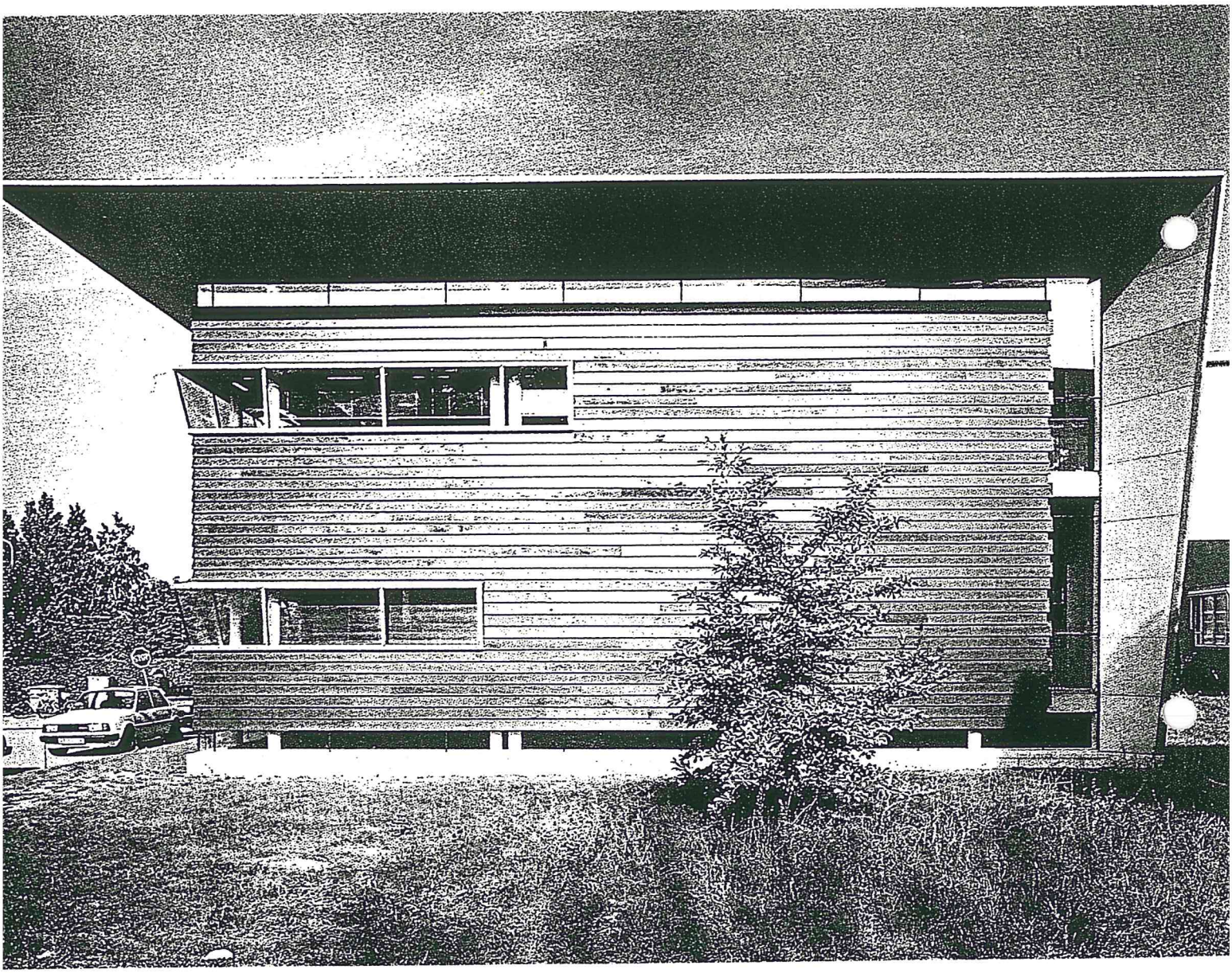
Een intelligente architektuur van modernistische signatuur. Helder en beheerst gedetailleerde gebouwen die getuigen van een streven naar hoge architektonische kwaliteit en vriendelijke stedelijke kontinuïteit.
Het is een elegante architektuur die zich inschakelt in een modernistische traditie en doorbouwt op formele tema's en typologieën uit de historische en recentere moderne architektuur en dan ook in die zin vele 'herkenningen' oproept.
Het is een architektuur die daarbij zonder complexen streeft naar estetisch genot en harmonie. Een entousiast modernisme zonder dogma's 'pour le plaisir de l'architecture', waarin ook het plezier van het ontwerpen centraal staat.

Het zijn mooie gebouwen, vriendelijke omgevingen ... en dat zullen ze geweten hebben.
De Nederlandse architektuurkritiek neemt dit niet zomaar. In ARCHIS van november '92 (hetzelfde nummer waarin het blad de zeilen bijzet om het woningcomplex van Aldo Rossi in Den Haag te verdedigen dat door de persmedia als '*Milanese kazerne*' werd aangevallen) werd het werk van MECANOO gestigmatiseerd als '*onderwijzersmodernisme*'.

De auteur Roemer van Toorn noemt het "*modernisme als ornament*", "*ze gebruiken de estetiek van de Modernen zonder hun culturele bagage*" ... "*ze halen geen kastanjes uit het vuur maar destilleren zonder onderzoek een haalbaar extract uit de incidentele experimenten van de voorhoede*" "*een haute couture bekleding die de stemmingen van een programma steriliseert*". "*Het is een architectuur om de architectuur die met haar modernistische ornament en nuchtere functionalistische tectoniek de problemen van deze tijd wil oplossen met een oneindig harmonieus en modieus fijn vertoeven*".
Dergelijke kritiek is niet niets natuurlijk en typeert ook een Nederlands architektuurdebat dat niet vrij is van ideologische, calvinistisch aandoende belering vanop een verheven kansel. Met waarschuwende vinger wordt architektuur die zich op moderniteit beroept, maar haar ideologisch anker heeft gelost, tot inkeer aangezet.

"*Onderwijsmodernisme*" is een krachtterm, uitgevonden door Hans van Dijk (vroeger hoofdredakteur van ARCHIS) waarmee wil gezegd worden dat de moderne architektuur niet zou voortleven als een intellektuele traditie, maar als een vormtraditie zonder de polemische kracht van weleer. Architekten worden geacht vooral niet binnen hun vakgebied te blijven (dat is dan architektuur om de architektuur) maar integendeel de samenleving te bevragen, te reguleren en vanuit een persoonlijk kunstenaarsschap misschien zelfs te sturen of minstens uit te dagen. Architektuurkwaliteit zou vanuit maatschappijkritiek gelegitimeerd moeten worden en niet zomaar vanuit welbehagen.

Om de eerder genoemde Roemer van Toorn te citeren over MECANOO :
"*MECANOO heeft een subtiele doelmatigheid ontketend, gericht op een stedelijke kontinuïteit en het propageren van een moderne estetiek. Het is een funktionalisme dat fijnzinnig inspeelt op de behoeften van een sociaal-demokratische samenleving. Buiten de vakmatige grenzen treedt deze architektuur absoluut niet. Oplossingen zoekt ze binnen de grenzen van de discipline. Ze draagt haar steentje bij tot het sociaal demokratisch funktioneren van het laat-kapitalisme. Het is geen kritisch geluid maar de juiste oplossing binnen de gegeven constellatie*".
In de rest van het artikel wordt herhaalde malen duidelijk gemaakt dat hiermee iets laakbaar gaande is. De onderliggende verwachting bij dit geciteerde stuk, dat architekten moeten opstaan en het maatschappelijk voorheft nemen, doet denken aan colportageverhalen van sociologische snit uit de jaren '60 of verderaf, forse statements uit de jaren '20, maar zegt eigenlijk weinig over architektuur zelf.
Architektuur heeft uiteraard maatschappelijk sociale implikaties maar ook (en nogal evident)

intrinsieke architektuurimplikaties, een aspekt dat in kritiek vaak handig omzeild wordt door van onderwerp te veranderen.

Zo bijvoorbeeld rust er blijkbaar een hardnekkig taboe op de simpele termen mooi, estetiek ... (Een wellicht uit de beeldende kunst overgewaaid taboe). In de wandeling mag de gewone leek stiekem gebouwen mooi vinden, maar de 'architekt' wordt niet geacht zich daarmee bezig te houden. Architektuur die te zichtbaar naar estetiek streeft is dan ook hoogst verdacht en voor een kritiek die vooral op zoek is naar de 'verborgen dimensies' in de architektuur, niet langer interessant. Zo'n architektuur krijgt dan het meewarig intellektueel schouderklopje waarmee het 'mooie domme blondje' het ook al jaren moet stellen.

Om architekt Jan Hoogstad, die niet hoog oploopt met architektuurcritici,te citeren :
"Op het aangename of welbehagen in architektuur heeft lange tijd een taboe berust en de diskussie over het verschil tussen welbehagen en schoonheid is zeker niet verstomd. In de architektuur speelt dat welbehagen een niet onbelangrijke rol. Ik denk ook dat zij zich daarin onderscheidt van andere kunstvormen. Een ruimte die weldadig is door haar compositie en proportie is een hoogtepunt in de architectuur. Dit heeft weinig te maken met functionaliteit. Het verbetert de wereld ook niet. Deze vorm van schoonheid is als het mooie weer. Vrij vertaald naar Goethe, kan worden gezegd dat 'niets in het bijzonder helpt, maar alles een beetje'. Het gekke is dat juist dit aspekt in de architektuur heden ten dage veelal wordt overgeslagen, vergeten wellicht". (uit Jan Hoogstad : 'Rumte, tijd, beweging')

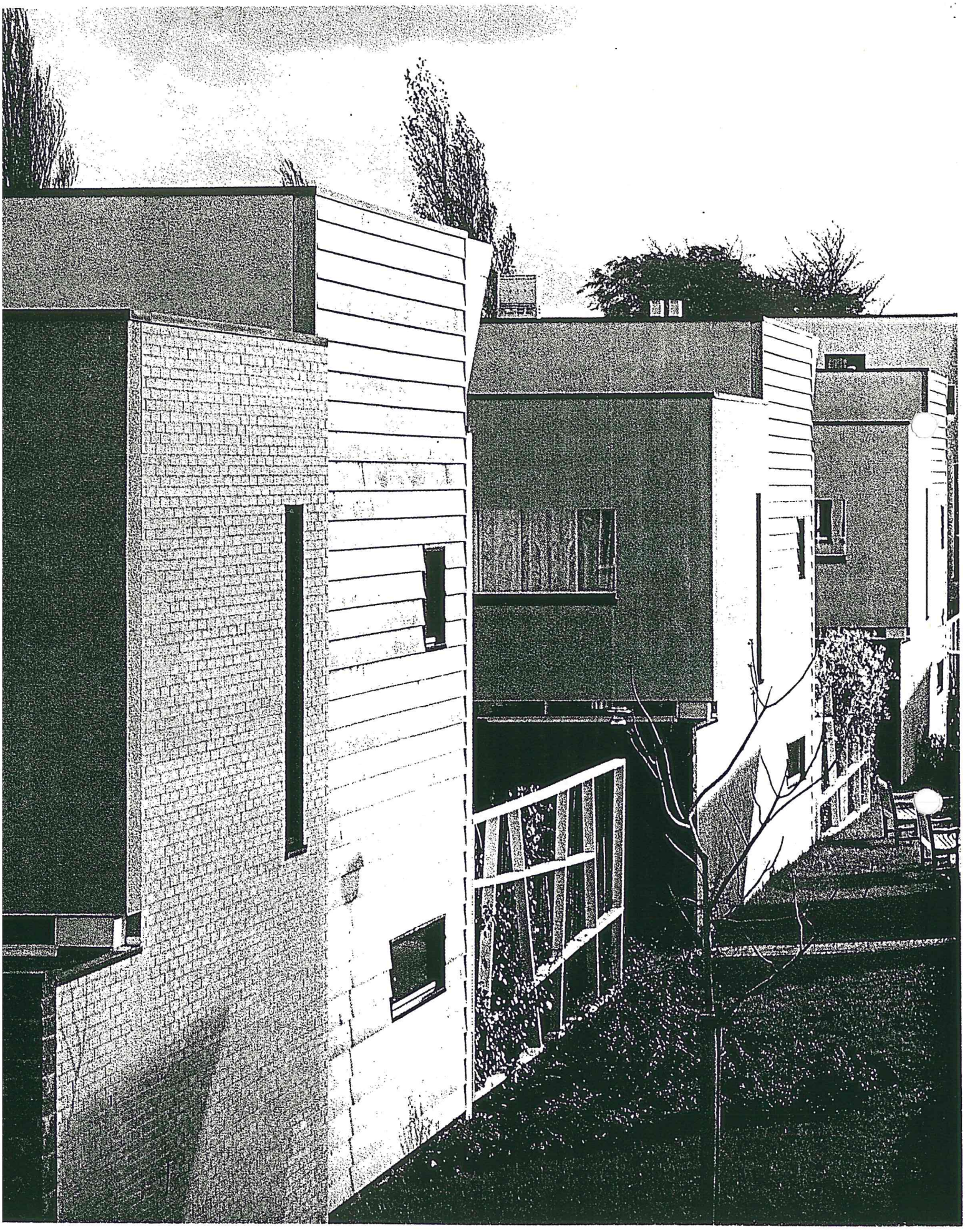
Grasduinend in teksten over MECANOO is het plezierig vast te stellen hoe kritici het overigens volstrekt oneens zijn als het over MECANOO gaat.
Luca Garraniga in Domus januari 1993 :
"And each time their message crosses the border of disciplines"
Roemer van Toorn in ARCHIS november 1992 daarentegen :
"Buiten de vakmatige grenzen treedt deze architektuur absoluut niet".

Luca Garringa *"Indifferent to the question of style they have spiritually cleared their minds".*
Roemer van Toorn ziet echter een trukkendoos : *"De bouwdoos van MECANOO zit vol modernistische, abstracte stijlen en typologieën. Alles wat de liefde voor het moderne in vorm uitdrukt, treffen we in deze doos aan. Het is deze doos die mee op reis gaat".*
Ook Aart Oxenaar laat zich laatdunkend uit (architectuur jaarboek '91-'92) : *"Er is meer nodig dan een rijkere materiaalkeuze en wat schuiven en draaien in plattegronden en constructies om het modernisme, dat MECANOO goed beheerst, een nieuw gezicht te geven".*

Egbert Koster in 'De Architect' april 1992 over het woonhuis van Houben en van Egeraat ziet het zo :
"Houben en Van Egeraat hanteren op een uiterst vrijmoedige bijna vrijblijvende wijze de modernistische ontwerpprincipes. Eenmaal ontdaan van haar ideologische pretenties, is de moderne architectuur voor hen geworden tot een architectuurstijl als elke andere.
Houben en Van Egeraat kiezen niettemin voor de vormgevingsprincipes van de moderne beweging omdat dit voor hen anno 1992 het meest vanzelfsprekend ontwerpinstrumentarium belichaamt waarmee zij werden opgeleid en dat zij ook virtuoos weten te hanteren. Niet gehinderd door modernistische dogma's geven zij vooral een demonstratie van een van alle morele pretenties bevrijd modernistisch architectuuridioom".

Het is verbazend hoe rond MECANOO in Nederland zowel warm als koud geblazen wordt.
ARCHIPEL laat graag de groep MECANOO (die blijkbaar niet alleen fraaie architektuur maakt maar ook fraaie kontroverses uitlokt) graag zelf aan het woord op 14 april.

Marc Felix

Mecanoo are very young, both in age and as an architectural group. But in eight years they have built as much as many architects get through in a lifetime. Such outstanding fertility – the result of capability, intelligence and luck – has enabled them effectively and rapidly to implement their ideas in direct contact with the reality of site and city. For Mecanoo building means delivering a clear, specific message reflecting their approach to a given theme. And each time their message crosses the borders of disciplines with an attitude that simply does not believe either in lines of conduct or in universal solutions. Indifferent to the question of style and in their efforts to wipe out codes altogether, they have «spiritually» cleared their minds. Their purpose is to work in freedom, without being in any way intellectually conditioned. The rationalist basis has been readjusted and at times denied, but the infringement of rules is not allowed to look like provocation. It only expresses a dislike for limitations, a drive to discover fresh solutions. The rule, even if not respected, is recognizable and remains at the core of their designs. It would be a mistake to think of the apparent carefreeness of certain gestures as superficial, for in any case there is no such thing as randomness in architecture: every line is the fruit of logical reasoning and/or individual sensitivity. Mecanoo's rationalism is emotive, almost eccentric; far from any concern to justify or explain; and again, far from the theoretic torment found, for example, in the work of young Italian architects.

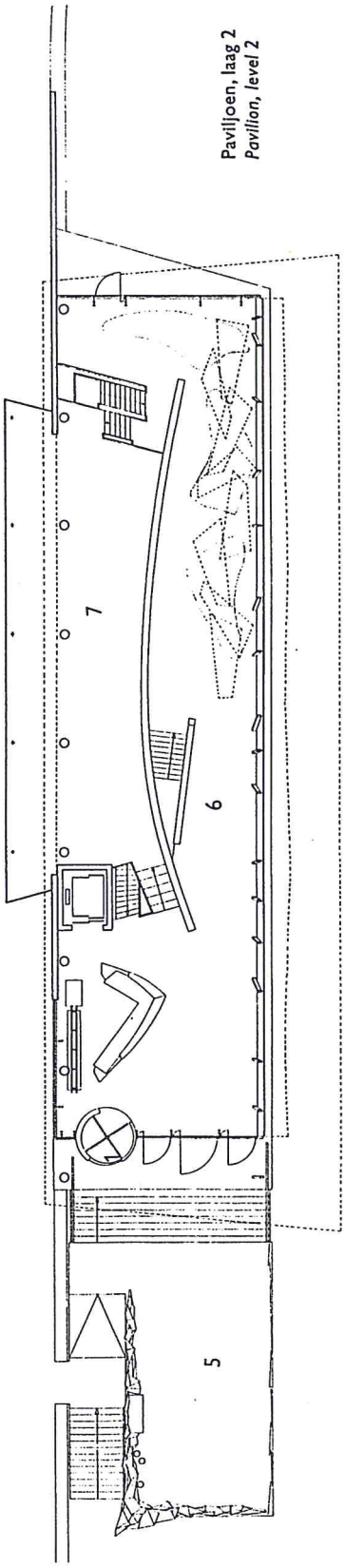
In its expressive severity the housing featured here significantly displays an accomplished maturity of design. Public housing has in fact been precisely the main subject of these Dutch architects' reflections and achievements, in which they have developed a notably interdependent idea of home, way of life and social aggregation. With only fragmentary works on consolidated urban fabrics, they had not hitherto been able fully to develop their concepts. Paradoxically perhaps, the idea of a city can no longer be expressed from within, but only from outside. The layout of Prinsenland clearly responds to its morphological and infrastructural situation, with its distinctively radical choice of a south-north orientation for its buildings. The area at present still under construction, opposite the main road, ignores the general pattern and is organized on its own as a more jagged end side of the rectangle. The rest of the housing follows a design which reinforces the north edge as a limit to the more or less orthogonal urbanization of outer Rotterdam. Beyond this line, towards the lake, the plan vibrates as if due to some natural effect, as though the buildings had somehow floated out of line. If Mecanoo's town projects were not known, this movement might be seen as the expression of an extra-urban situation. It does in effect emphasize the opening of empty spaces from a possible regular design, towards the lake, while compressing the right angled views. Furthermore, constantly different spatialities are created, where irregular perspectives allow buildings to be perceived individually. The sense of scale is controlled by a systematic hierarchy at different levels: estate, block, building and dwelling; that is, by creating elements of transition between home and town. In each of these sectors, a new balance is struck between green and built areas, between individual and community living. Through always different weights but analogous reasonings, it is precisely the green areas that establish what is private and what is common.

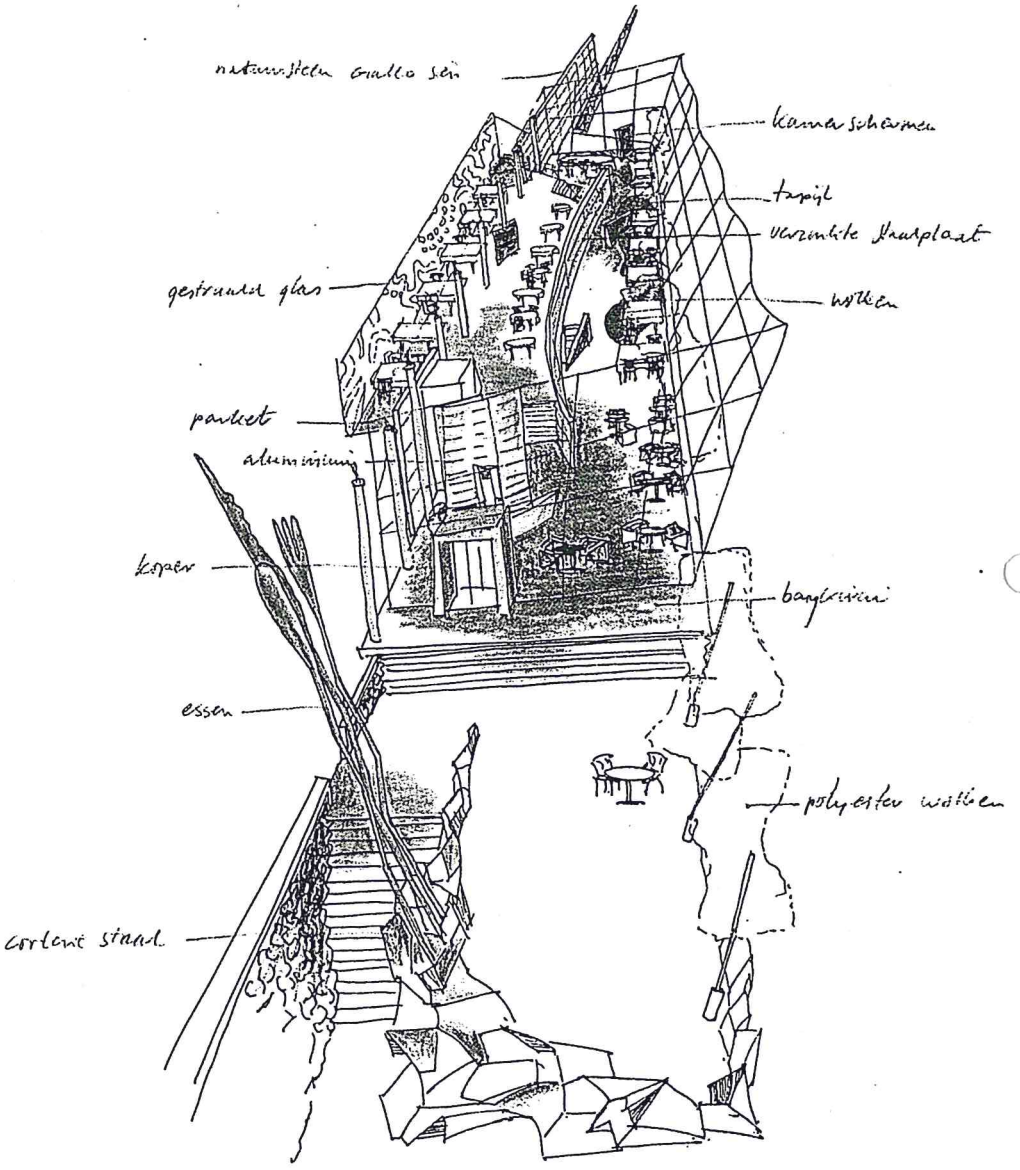
In keeping with their urban layout, the buildings facing the lake and towards the road are of the three-storey triplex and different apartment types respectively, whereas in the whole of the central part they are two-storeyed (with duplex apartments). The impositions of low budget building have been treated as a stimulus in the search for quality in economy. The three-storey homes for example have two floors with room surfaces reduced to a minimum. But these are offset by a completely free and open middle level: which becomes a kind of spacious *piano nobile* filled with light from a long and high glass strip in the wall facing the lake. In the duplex homes on the other hand, a large bedroom on the first floor develops a high section, with a mezzanine allowing for potential transformations. This room is enriched by two types of opening: two eyes for looking out, and a big window to capture the light.

Diverse building types are matched by varied architectural expressions, whilst in common the buildings are notably two-fronted, having completely different elevations. In the duplex versions this polarity is also noticeable in section, whereas in those overlooking the lake it is explained by the desire for a diversified image, with a special sensitivity to materials and colours. In fact the treatment of surfaces is related to their reaction to light and shade; while criteria of tactile definition are also taken into account. Surface compositions create new proportions in buildings which assume a distinctly recognizable character. Considering that Mecanoo's idea of living radically involves public and private external spaces, these wall-limits between nature and the artificial might perhaps be contemplated as belonging to the design of streets, parks and squares. By drastically reducing access to vehicles, which do not reach the houses, and resolving the problem of high density by concentrating functions into a small number of volumes, the architects have privileged the green area: a «village green» where residents can meet and pursue their outdoor activities. For instance, the central green strips within the four blocks accentuate their individual character by each adopting a different style of garden: French, Dutch, Japanese or English. It is significant that Mecanoo's explanations of this project are almost exclusively concerned with green, spaces: «a tree is no less important to a city than a brick», as if it were somehow the voids that had been designed, not the solids. And as long as their architecture keeps up such high quality, we are even prepared to believe it. Prinsenland indubitably represents their idea of the ideal city; maybe the modern version of the garden city.

Mecanoo

Paviljoen, laag 2
Pavillion, level 2
7
6
5

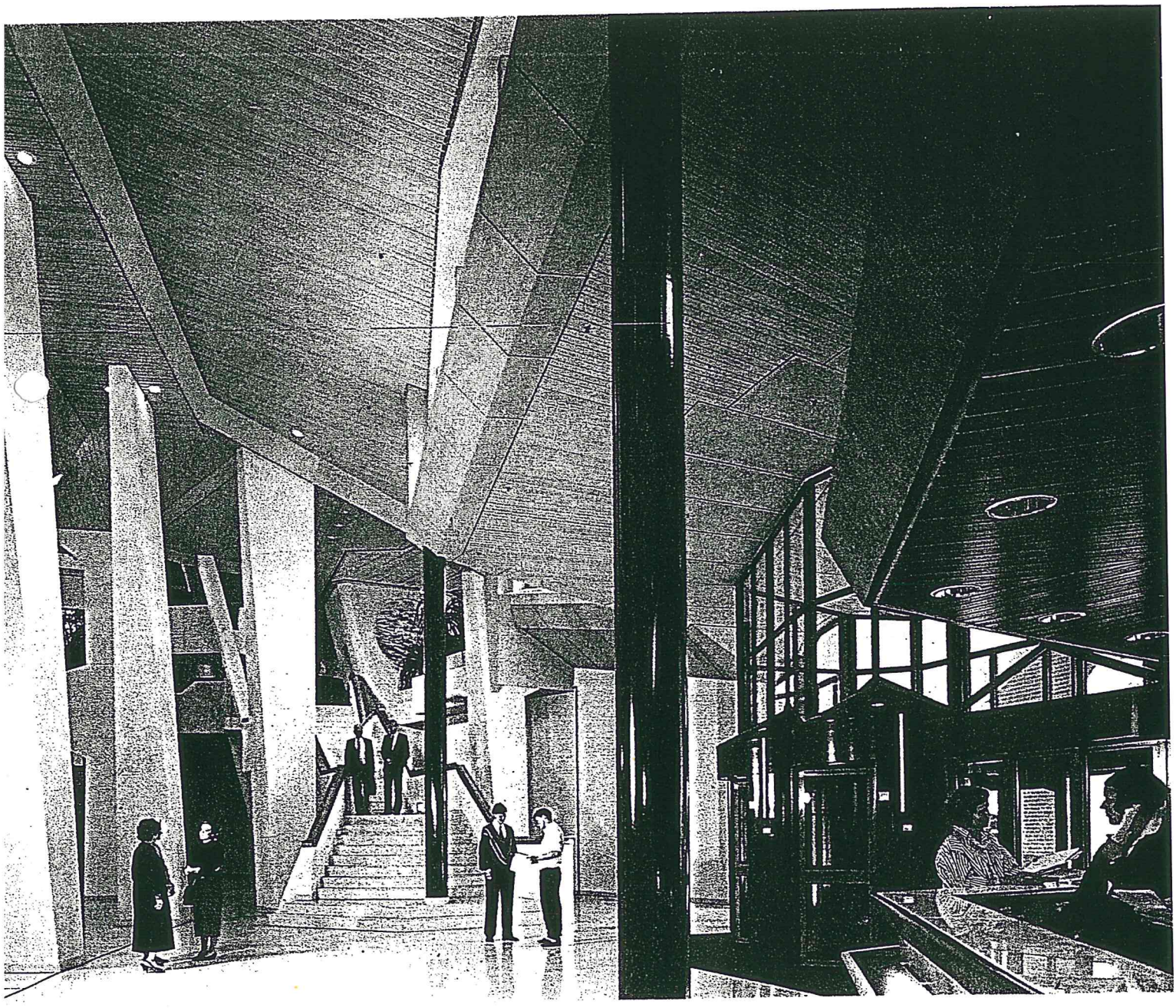

gestraald glas
parket
aluminium
kopen
essen
corten staal
tapijt
wollen
polyester wollen

vrijdag 23 april

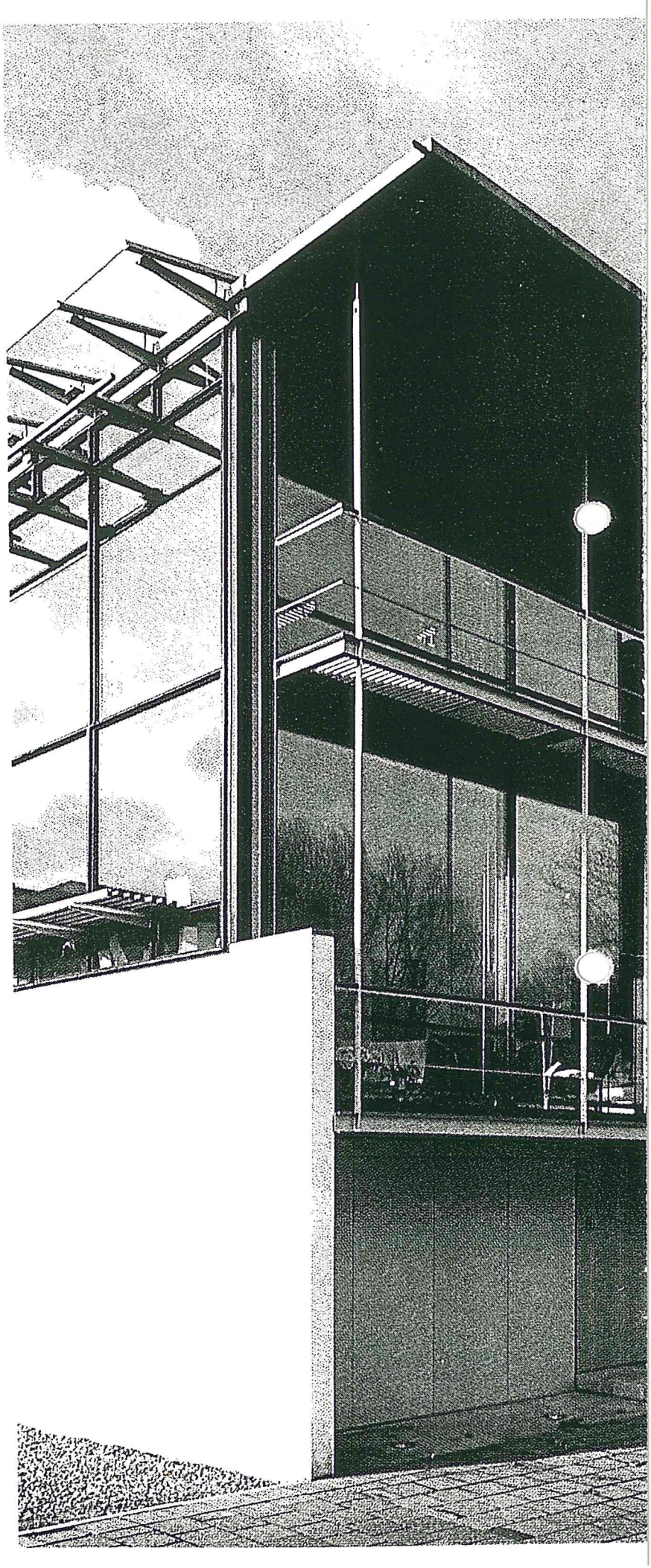
ROELS Hi-Fi Wevelgem om 20u.30

ARCHITEKTENGROEP ALBERTS EN VAN HUUT (AMSTERDAM)

Waar de groep MECANOO voortbouwt op traditie en aktualiteit van de funktionele modernistische architektuur is voor de groep ALBERTS-VAN HUUT een geheel andere traditie aan de orde, die van de organische architektuur.
Een groter kontrast is binnen de Nederlandse architektuur nauwelijks denkbaar.
En toch hebben ze iets gemeen. Ook rond deze groep zijn in de architektuurkritiek vele controverses gaande.
De voordracht gaat door in hun eerste realisatie in Vlaanderen.

archipel
VZW

KONTAKTADRESSEN

voorzitter
Marc Felix
Koningstraat 43A, b.1
8400-Oostende
tel. kantoor 059/70.21.80
tel. privé 059/70.01.58
fax kantoor 059/70.81.98

sekretaris-penningmeester
Philip Cardinael
Veldstraat 65
8200-Sint-Michiels
tel. privé 050/38.65.01
tel. kantoor 050/33.19.66
fax kantoor 050/33.52.43

vice-voorzitter
Jan Vandewalle
Sint-Jansstraat 20
8000-Brugge
tel. kantoor 050/33.63.56
tel. privé 050/34.41.30

beheerders :
Rik Scherpereel, Wim Supply,
Michel Vanlangenhove, Gery Vandenabeele.

rek. nr. :
750-9072064-06

lidmaatschap 91-92	2.000 F
lidmaatschap stagiairs, studenten	1.000 F
abonnement bulletin	500 F

ver. uitgev. : M. Felix . Koningstraat 43A, 8400-Oostende